

221. 4.

VOORLOOPIG VERSLAG.

Voor zoover dit ontwerp van wet beoogt onteigening tot het verhoogen van de opbrengst van gronden niet alleen mogelijk te maken ten name van een vereeniging, doch ook ten name van een stichting, kon men zich daarmede algemeen vereenigen.

Het voorstel tot verlenging van de termijnen, in artikel 53 der onteigeningswet genoemd voor de dagvaarding, de conclusie van het openbaar ministerie en het arrest in cassatie, vond minder instemming.

Verscheidene leden verklaarden zich bij een zekere verlenging van deze termijnen wel te kunnen neerleggen, al zouden zij de noodzakelijkheid daarvan gaarne nader aangetoond zien. Toch zouden zij die verlenging betreuren. Daarvan zal immers het gevolg kunnen zijn, dat de onteigeningsprocedure niet onaanzienlijk gerekt wordt. In het bijzonder zal dit het geval zijn, indien in de vacantiemaanden — waaronder in het ontwerp, huns inziens ten onrechte, ook de maand Juni begrepen wordt — geen enkele onteigeningszaak meer in cassatie aanhangig gemaakt kan worden. In de tegenwoordige omstandigheden, aldus deze leden, bestaat juist een sterke behoefte aan een belangrijke verkorting van de onteigeningsprocedure. Sociale overwegingen maken het noodzakelijk, dat een zoodanige bespoediging op korten termijn wordt verwezenlijkt. In de Memorie van Antwoord omtrent hoofdstuk XI der Rijksbegroting voor 1939 heeft de Minister van Sociale Zaken trouwens reeds medegedeeld, dat een daartoe strekkend ontwerp in een gevorderd stadium van voorbereiding verkeert. Gaarne zou men vernemen, wanneer indiening van dat ontwerp mag worden verwacht. Deze leden zouden het juist achten, het thans in behandeling zijnde wetsontwerp te laten rusten totdat ook het toegezegde ontwerp zal zijn ingediend. In de voorgestelde verlenging van termijnen zou dan, indien tevens een bespoediging op andere punten tot stand kwam, gemakkelijker kunnen worden berust.

Sommige leden meenden, dat de onteigeningswet, ondanks de wijzigingen, welke zij in de laatste jaren reeds heeft ondergaan, op menig punt verouderd is en een omslachtige regeling geeft. Huns inziens behoort een geheel nieuwe regeling van de onteigening tot stand gebracht te worden, welke zich beter dan de thans geldende aan de eischen van den tijd aanpast. Bestaan, zoo vroegen zij, bij de Regeering reeds voornemens om zulk een algeheele herziening aanhangig te maken?

Deze opmerkingen gaven anderen leden, die een bespoediging op zich zelve eveneens zouden toejuichen, toch aanleiding bij voorbaat te waarschuwen tegen aantasting van de waarborgen, waarmee de tegenwoordige onteigeningswet de ontneming van het eigendomsrecht en andere zakelijke rechten ten algemeenen nutte omgeeft.

Verscheidene leden, die eveneens van meening waren, dat aan bespoediging van de onteigeningsprocedure behoefte bestaat, vestigden er de aandacht op, dat de bepalingen omtrent de voorloopige inbezitneming in lang niet alle gevallen aan het bezwaar van den langen duur der procedure te gemoet komen. Heeft onteigening plaats ten behoeve van stadsuitbreiding en woningbouw, dan kunnen na voorloopige inbezitneming wel straten worden aangelegd, doch met de uitgifte van gronden en dus ook met den bouw van woningen kan niet worden aangevangen vóórdat de grond gemeente-eigendom geworden is. Ook voor de onteigenden heeft de voorloopige inbezitneming nadeelen. Dikwijls wordt hun immers een belangrijke, wellicht zelfs hun eenige, bron van inkomsten ontnomen zonder dadelijke tegenprestatie. De eigenaar toch krijgt wel recht op schadeloosstelling, zelfs vermeerderd met de wettelijke interessen, doch deze wordt eerst later uitbetaald, en in vele gevallen is directe hulp noodig. Wanneer een eigenaar bij gemis van inkomsten geen rente en aflossing op zijn hypothecaire schuld kan betalen, dreigt zelfs het gevaar van executie van zijn nog niet onteigend, doch wél reeds voorloopig in bezit genomen perceel. Wettelijke voorziening ten einde aan dit bezwaar te gemoet te

komen achtten deze leden noodig. Zij betreurden het, dat de Regeering, nu zij toch een wijziging van de onteigeningswet aanhangig maakte, de gelegenheid niet heeft aangegrepen om dit punt en andere punten nader te regelen.

Zonder aanspraak te willen maken op volledigheid, wilden deze leden nog op twee punten, welke huns inziens evenzeer voor een spoedige herziening in aanmerking komen, de aandacht vestigen. In de eerste plaats achtten zij het noodzakelijk, dat de procedure voor de onteigening ten behoeve van aanleg en verbetering van terreinen en werken voor de drinkwatervoorziening op overeenkomstige wijze geregeld wordt als zulks ten aanzien van spoorweg- en havenwerken en van terreinen en werken voor de luchtvaart reeds geschied is. De beletselen, welke uit hoofde van de toepassing van de Hinderwet bij de exploitatie van waterleidingbedrijven blijken te kunnen rijzen, zijn een aanleiding te meer om in voorkomende gevallen den weg naar een spoedige onteigening van de benodigde perceelen in het belang van de drinkwatervoorziening open te stellen. Ook in de gevallen, waarin toepassing der Belemmeringenwet Privaatrecht ten behoeve van waterleidingbedrijven plaats vindt en de Minister van Waterstaat tot de conclusie zou komen, dat de belangen van de rechthebbers redelijkerwijze onteigening vorderen, is het van groot belang, dat met die onteigening zoo min mogelijk tijd gemoeid zal zijn.

Niet minder noodzakelijk achtten deze leden een herziening van de bepalingen betreffende de berekening van de schadeloosstelling, zulks ten einde de ongelijkheid, welke op dit punt bestaat tusschen de onteigening in het belang van de volkshuisvesting en de onteigening ten behoeve van andere doeleinden, weg te nemen. De wijze van berekening, voorgeschreven in het in 1931 gewijzigde artikel 92 en het toen ingevoegde artikel 92a, heeft nl., naar zij meenden, ten gevolge, dat de schadeloosstelling in geval van onteigening ten behoeve van de volkshuisvesting veelal op een hooger bedrag wordt vastgesteld dan indien dezelfde perceelen werden onteigend ten behoeve van een ander doel. Gaarne zouden deze leden van de Regeering vernemen, welke ervaringen in de practijk met de toepassing van deze beide artikelen zijn opgedaan. Mocht hun indruk, dat de werking van deze artikelen den onteigeningsprijs van gronden, benodigd voor verbetering van de volkshuisvesting, aanzienlijk heeft opgedreven, juist zijn, dan drongen zij er bij de Regeering op aan, hierin verandering te brengen.

Eenige leden vestigden er nog de aandacht op, dat de ondernemer, die zijn bedrijf uitoefent in een door hem gehuurd perceel, in het geheel geen bedrijfsschade vergoed krijgt wanneer dit perceel wordt onteigend. Dit achtten zij niet billijk. Meent de Regeering niet, zoo vroegen zij, dat in deze lacune moet worden voorzien? Bij omvangrijke onteigeningen ten behoeve van verkeer en volkshuisvesting komt deze figuur steeds vaker voor. Blijkens de jaarverslagen van den Middenstandsraad over 1932 en 1936 heeft over dit vraagstuk een gedachtenwisseling plaats gehad met den Minister van Binnenlandsche Zaken, welke niet tot een bevredigend resultaat geleid heeft. Wacht men met wetswijziging totdat een bepaald euvel zich massaal doet gevoelen, dan loopt men achter de feiten aan. Daarom drongen deze leden er bij de Regeering op aan, dit punt spoedig tot oplossing te brengen.

Enkele leden merkten nog op, dat in de beide artikelen niet alleen de geciteerde gedeelten uit de geldende wet, doch ook de nieuw in te voegen gedeelten tusschen aanhalingsteekens geplaatst zijn. Dit achtten zij niet juist; van de laatstbedoelde gedeelten kan men niet zeggen, dat zij worden aangehaald.

Andere leden hadden tegen dit gebruik van aanhalingsteekens met het oog op de duidelijkheid geen bezwaar.

Aldus vastgesteld 9 Januari 1939.

BIEREMA.
WAGENAAR.
ROOSJEN.
KROL.
VAN BRAAMBEEK.

